

ПРАВОЗАХИСНИЙ РУХ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

ціальну революцію для заміни комуно-олігархічної влади на українську патріотичну владу [5, с. 7].

У статті «Цивілізаційний вибір України» Левко Григорович писав: «Майбутнє України залежить від українців. Хоч би як ворожі сили діяли проти України, Україна достатньо велика, щоб, здобувши державну волю до боротьби, нейтралізувати антиукраїнські плани» [6, с. 36].

Отже, діяльність Левка Лук'яненка була обумовлена політичними, правовими та суспільними обставинами часу в якій він жив. Метою його боротьби була розбудова самостійної, соборної, демократичної, правової та самобутньої України. Сам Лук'яненко про свої правозахисні ідеї говорив так: «Я прагнув до того, щоб привести світ до ладу» [1]. Врешті, можемо констатувати, що він зробив вагомий внесок у розвиток політичної системи України.

Література:

1. Лук'яненко Л.Г. До історії українського правозахисного руху / Л.Г. Лук'яненко // УРП-Інформ, Прес-бюлетень. — Випуск № 42. — 1994. — С. 4-9
2. Лук'яненко Л.Г. Народження нової ери / Л.Г. Лук'яненко. — Дніпропетровськ: Арт-прес, 2008. — 196 с.
3. Лук'яненко Л.Г. Українська державність : політичний проект чи воля народу Ярослава Грицака / Л.Г. Лук'яненко // УРП- Інформ. — Випуск № 138. — 2012. — С.2-3.
4. Українська суспільно-політична думка в 20 ст.: Документи і матеріали: у 3 т. / під ред. Т. Гунчака. — Балтимор-Мюнхен: Сучасність, 1983. — Т. 3: Сучасність. — 381 с.
5. Лук'яненко Л. Незнищенність / Л. Лук'яненко. — К.: МАУП, 2004. — 88 с.
6. Лук'яненко Л. Цивілізаційний вибір України / Л. Лук'яненко // Персонал плюс. — 2008. — № 24 (276). — С. 36.

Басенко Р.О.

(наук. кер. ст. викл. Потапов О.М.)

*студент V курсу, голова СНТ історичного факультету
Полтавського національного педагогічного університету
імені В.Г. Короленка*

ПРАВОЗАХИСНИЙ КОНТЕКСТ СУЧАСНОЇ МІСЦІ ОРДЕНУ ЄЗУЇТІВ

Сьогоднішній переконливий успіх вітчизняної євроінтеграційної ініціативи ставить на порядок денний питання про необхідність глибокої трансформації суспільних взаємин на засадах правозахисних цінностей, вмотивовує значимість розбудови правозахисної діяльності на широкій організаційній основі. У реалізації таких завдань українська спільнота

відчуває гостру потребу у вивченні та творчому переосмисленні західно-європейського досвіду організації діяльності щодо захисту прав і свобод особистості. Тому розкриття правозахисного контексту сучасної місії католицького ордену єзуїтів (Товариства Ісуса), без сумніву, становить значний інтерес, є виправданим і своєчасним.

Мету запропонованої статті ми вбачаємо у розкритті організаційно-ідеологічних засад сучасної правозахисної ініціативи ордену єзуїтів. Зокрема, увагу слід приділити аналізу офіційних документів головного ордену католицького світу на предмет правозахисних ініціатив, ілюстрації шляхів їх реалізації та визначення місця і ролі правозахисної роботи ченців ордену у розбудові соціокультурних координат сучасності.

Сучасна місія Товариства Ісуса представлена широкою духовно-просвітницькою, церковно-пастирською, освітньо-інтелектуальною, соціальною та інформаційною роботою в суспільстві [2, с. 94-95]. Її здобутком є те, що орден зумів вдало адаптувати власний багатовіковий досвід суспільної діяльності до реалій сучасного світу. Це, зокрема, виявилося у відведенні правозахисній роботі належного місця серед головних пріоритетів сучасної місії єзуїтів.

Зміст програмних документів сучасного Товариства Ісуса свідчить, що єзуїти приділяють значну увагу осмисленню, теологічному обґрунтуванню та захисту прав і свобод особистості. У центрі їхньої уваги – права на рівність і соціальну справедливість, право кожної людини на самоактуалізацію та свободу вибору, право усіх культур і релігій на самовизначення і розвиток, право людства на мир, діалог і співпрацю.

Права рівності та соціальної справедливості єзуїти розглядають у теологічному взаємозв'язку. «Бог, – зазначалося у Декретах (головних нормативно-правових актах) XXXV Генеральної Конгрегації (вищого законодавчого органу ордену єзуїтів), – створив світ із різними мешканцями. І це добре. Але така різноманітність перетворюється у проблему коли одні люди починають жити за рахунок інших» [4, с. 8]. Тому захист права на соціальну справедливість єзуїти вважають теологічно виправданим та проголошують головним завданням своєї сучасної місії: «Наша мета – служіння вірі та впровадження соціальної справедливості. Несправедливість яка породжує бідність обумовлена структурними причинами» [3, с. 2; 5, с. 1].

Відповідно до теологічних засад сучасного католицизму єзуїти розглядають й права на самовизначення та співіснування різних культур, а також обов'язок міжкультурного діалогу: «Ми, – зазначалося у згадуваних документах, – живемо у світі множинності культур і релігій. Розмивання традиційних релігійних уявлень і тенденція до гомогенізації культур загострили різні форми релігійного фундаменталізму. Віра в Бога все більше використовується різними силами для розділення людей і суспільств, для створення полярностей і протиріч» [5, с. 5]. Вихід із ситуації що склалася ченці ордену вбачають у широкому діалозі між різними культурами і релігіями. Така позиція Товариства Ісуса свідчить про глибоку трансформацію

його організаційно-ідеологічних засад. Як зауважувала сучасна дослідниця Н. Свиридова, орден, створений (XVI століття) для боротьби з єресями, еволюціонував до ініціатора діалогу і взаємного партнерства з іншими релігіями, проголосивши екуменізм і толерантність головними принципами своєї суспільно-релігійної діяльності [9, с. 69-70].

До здобутків правозахисних ініціатив ордену варто також віднести їхні ідеї щодо виправаності права людини на самоактуалізацію, на свободу вибору, на вільне світобачення. У програмних документах ордену відзначено: «Глобалізація пришвидшила широкий доступ людей до інформації та знань, загострила почуття індивідуальності та свободи вибору, обумовила відкритість людей до нових ідей і цінностей усього світу. Для нашого апостольства це стало новим викликом і можливістю, обумовило новий контекст нашої місії» [5, с. 5].

Яскравою сторінкою правозахисної роботи єзуїтів стало піклування про захист прав молодого покоління, яке набуло організаційного оформлення у широкій та багатовекторній молодіжній політиці. Зародившись у ранньомодерний час [див. дет.: 1] молодіжна ініціатива Товариства Ісуса зазнала значної трансформації у відповідності до глибоких змін сучасності. Так, Генеральний настоятель ордену П.Х. Кольвенбах зауважував: «Сучасна молодь відчуває страх перед майбутнім. Девальвація цінностей та ідеалів позбавила її міцної життєвої опори. Шкодування про те, що нишітне покоління не таке, як нам хотілося б нічого не змінить. Слід прийняти сучасну молодь такою, якою вона є, тобто як покоління, що вимагає інших, нетрадиційних методів підтримки» [7, с. 119-120].

Відтак єзуїти проголосили підтримку та піклування про права молоді одним із головних векторів свого місіонерського служіння: «Ми, – зазначалося у згадуваних декретах, – повинні уважно поглянути на те, як проводимо своє освітнє та пастирське служіння, особливо серед молоді. Наше завдання – супроводжувати молодь, допомогти їй віднайти сенс і спрямування свого життя» [5, с. 5]. Реалізації наведеного завдання сприяє просвітницька ініціатива єзуїтів, організація літнього відпочинку орденської молоді, туризм, викладання у світських та духовних вишах тощо.

Уваги заслугоує й трансформація положень єзуїтської доктрини щодо вирішення питання гендерної рівності. Якщо перші єзуїти у XVI столітті забороняли жінкам доступ до домів і колегій ордену [8, с. 118], а засновник єзуїтів Ігнатій Лойола радив уникати спілкування з представницями жіночої статі [6, с. 90] (за такі погляди історіографічний остракізм звинуватив засновника ордену у мізогінії), то сучасні єзуїти значно змінили своє бачення гендерного питання. Так у «Додаткових Нормах до Конституції Товариства Ісуса» які були затверджені на XXXIV Генеральній Конгрегації у 1993 році зазначалося: «В сучасному світі особливої уваги заслугоує становище, в якому перебувають жінки. Наш внесок у ліквідацію несправедливих структур полягає у навчанні про засадничу рівність жінок і чоловіків, у турботі про належне залучення жінок до нашого служіння, у сприянні освіті жіночої статі» [8, с. 274].

Піклування про захист прав біженців – ще один напрям правозахисних ініціатив ордену. У Декретах XXXV Генеральної Конгрегації визначено: «Сьогодні явище вимушеної міграції по різних причинах набуло неймовірно широкого поширення. Такі масштабні переміщення людей спричиняють великі страждання мільйонам. Відтак Конгрегація підтверджує те, що піклування про потреби мігрантів, у тому числі біженців, вимушених переселенців і жертв торгівлі людьми, залишається одним із апостольських пріоритетів Товариства» [5, с. 9].

Як бачимо, пошук правових шляхів досягнення соціальної справедливості, розкриття аксіологічного змісту та теологічне обґрунтування права на рівність, на мир, на співпрацю між культурами і релігіями, піклування про захист прав молоді та реалізація широкої молодіжної політики, ініціатива щодо вирішення гендерних проблем, підтримка біженців – це ті головні напрями, які становлять зміст сучасної правозахисної роботи єзуїтів. Така ініціатива у виконанні головного ордену католицького світу, без сумніву, становить важливе соціокультурне значення, яке варто розглядати у площині прецеденту успішної релігійної модернізації: внутрішньозамкнутий й утаємничений орден латинського світу розпочав модернізацію власних організаційно-ідеологічних засад, обравши одним із пріоритетів саме правозахисну ініціативу.

Література:

1. Басенко Р.О. Генеза і зміст освітньо-виховного напрямку молодіжної політики ордену єзуїтів (XVI – XVII століття) / Р.О. Басенко // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: зб. наук. праць. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. – Вип. 17. – С. 67-78.
2. Басенко Р.О. Сучасна молодіжна політика ордену єзуїтів / Р.О. Басенко // Збірник матеріалів XVIII студентської наукової конференції історичного факультету. Березень 2015 року. – Полтава: ІВЦ ПНПУ, 2015. – С. 93-97.
3. ГК35. Декрет I. «С новым рвением и воодушевлением» [Електронний ресурс] // Декреты XXXV Генеральной Конгрегации Общества Иисуса. – Режим доступу: <http://www.jesuit.ru/ru/ иезуиты/35>
4. ГК35. Декрет II. «Огонь, возжигающий другие огни» [Електронний ресурс] // Декреты XXXV Генеральной Конгрегации Общества Иисуса. – Режим доступу: <http://www.jesuit.ru/ru/ иезуиты/35>
5. ГК35. Декрет III. «Задачи нашей миссии сегодня. К рубежам» [Електронний ресурс] // Декреты XXXV Генеральной Конгрегации Общества Иисуса. – Режим доступу: <http://www.jesuit.ru/ru/ иезуиты/35>
6. Заповіт прочанина: автобіографія святого Ігнатія Лойоли, засновника єзуїтів / Ігнатій Лойола; [пер. з англ. А. Маслюх]. – Львів: Свічадо, 2003. – XX+98 с.
7. Кольвенбах П.Х. Воспитание в духе святого Игнатия / П.Х. Кольвенбах // Puncta. – 2001. – №1-2. – С. 119-120.
8. Конституції Товариства Ісуса та їх Додаткові Норми: [пер. з англ. А. Маслюх]. – Львів: Свічадо, 2005. – 532 с.
9. Свиридова Н.В. Общество Иисуса в XX веке: философско-религиоведческий анализ / Н.В. Свиридова // Дискуссия: политематический журнал научных публикаций. – 2011. – №4 (12), апрель. – С. 67-70.